

13.6.2018

Dnro 248/2018

Sisäministeriö/ Maahanmuutto-osasto

Viite: SMDno 2016-1584

SUOJELUPOLIISIN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI
HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ MAAHANMUUTTOHALLINNOSSA SEKÄ ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI
LAEIKSI

Sisäministeriön maahanmuutto-osasto on pyytänyt Suojelupoliisin lausuntoa luonnoksesta laiksi henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa. Lakia sovellettaisiin maahanmuuton hallinnonalalla suoritettavaan henkilötietojen käsittelyyn. Laki korvaisi lain ulkomaalaisrekisteristä, joka esitetään kumottavaksi. Ehdotettavaan lakiin keskitettäisiin henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely maahanmuuton hallinnonalan muista laeista. Tavoitteena on, että jatkossa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, joka täydentää Euroopan unionin tietosuojasetusta sekä tietosuojalakia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta siten, että yleislakiin keskitettäisiin maahanmuuttohallintoa koskevien asiakirjojen salassapitoa koskeva sääntely. Tavoitteena on, että julkisuuslaissa säädetään tyhjentävästi maahanmuuttohallintoa koskevista salassapitoedellytyksistä, koska erityisiä perusteita salassapidosta säätämiseen erityislainsäädännössä ei ole.

Lausuntonaan Suojelupoliisi esittää seuraavaa:

Ulkomaalaisrekisterilain perusteella käsiteltävillä henkilötiedoilla on erittäin suuri merkitys kansallisen turvallisuuden suojaamisessa ja lain nojalla käsiteltävät tiedot muodostavat keskeisen tietolähteen Suojelupoliisin toiminnassa. Suojelupoliisia on kuultu sen toimialaan liittyvistä asioista lainvalmistelun aikana. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan sen tietojenkäsittely tarpeita on kiitettävästi huomioitu lainvalmistelussa.

Yleisenä huomiona Suojelupoliisi tuo esiin, että lakiluonnoksessa puhutaan useissa kohdin poliisista. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan yksityiskohtaisissa perusteluissa voisi selvyuden vuoksi tarkentaa, että näissä yhteyksissä poliisilla tarkoitetaan myös Suojelupoliisia.

Lakiluonnoksen 3 §:n mukaan rekisterinpitäjinä toimisivat viranomaiset, jotka ehdotettavan lain soveltamisalan piirissä käsittelevät henkilötietoja lakisäästeiden tehtäviensä toteuttamiseksi omiin tarkoituksiinsa, määritellen itse tietotarpeensa sekä oman asiassa harkinta- ja päätösvaltaa. Koska lainsoveltamisalaan ja käsittelytarkoituksiin kuuluu 1 §:n mukaan myös kansallinen turvallisuus olisi lakiluonnoksella tarkoitus säätää myös Suojelupoliisi yhteisrekisterinpitäjäksi. Yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan (s. 40) Poliisihallitus ja Suojelupoliisi toimisivat rekisterinpitäjinä silloin, kun ne toimivaltansa puitteissa rekisteröivät turvapaikkahakemuksia, antavat tiedoksi kielteisiä turvapaikkapäätöksiä, tekevät ja täytäntöönpanevat maastapoistamispäätöksiä sekä esityksiä Maahanmuuttovirastolle henkilön maasta poistamiseksi, määräävät maahantulokieltoja, tekevät ulkomaalaisvalvontaa, suojaavat kansallista turvallisuutta sekä lausuvat kansalaisuushakemuksista. Lisäksi Poliisihallitus ja Suojelupoliisi toimisivat rekisterinpitäjinä mitätöidessään tai kumotesaan viisumeita tai tehdessään päätöksiä viisumeiden jatkamisesta tai toimessaan asiantuntijaroolissa.

Maahanmuuttovirasto UMA-tietojärjestelmän omistajana vastaisi järjestelmän kehittämistä ja ylläpitoa koskevista kustannuksista, kehittämistä koskevista prioriteeteista ja aikatauluista nykytilaa vastaavasti. Vastaavan sisältöinen säännös olisi kansallisen viisumitietojärjestelmän osalta lakiluonnoksen 5 §:ssä, jossa vastaavat vastuut asetettaisiin ulkoasianhallinnolle.

Suojelupoliisi pitää lakiluonnoksessa esitettyä rekisterinpitöä koskevaa ratkaisua hyväksyttävänä. Tähän vaikuttaa etenkin, että kansallinen turvallisuus on erikseen mainittu alkuperäisenä henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena. Lakiluonnoksessa on myös punnittu mahdollisuutta, jossa rekisterinpitäjinä toimisi pelkästään Maahanmuuttovirasto ja Ulkoasianhallinto ylläpitämiensä tietojärjestelmiensä osalta. Tällöin tietojen käsittely luonnoksessa nyt rekisterinpitäjiksi määriteltujen muiden viranomaisten osalta tapahtuisi luovutussääntelyn kautta. Suojelupoliisi katsoo, että mikäli ratkaisu rekisterinpitäjyyden ja luovutussääntelyn välillä tulee edelleen harkittavaksi, tulee ehdottomasti varmistaa, etteivät viranomaisten mahdollisuudet käsitellä henkilötietoja laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi heikenny.

Lakiluonnoksen 13 §:ssä säädettäisiin henkilötietojen luovuttamisesta. Voimassa olevassa ulkomaalaisrekisterilaissa tietojen luovuttamisesta rekisteristä on säädetty 10 §:ssä. Voimassa olevan lain 10 §:n pykälän 1 momentti sisältää 12 alakohtaa sisältävän listan tietojen luovuttamisesta erityisiin käyttötarkoituksiin. Esimerkiksi alakohdan 2 mukaan tietoja voidaan luovuttaa esitutkintaviranomaisille rikosten ehkäisemistä ja paljastamista sekä rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa varten. Alakohdan 10 mukaan tietoja voidaan luovuttaa hätäkeskuslaitokselle. Lakiluonnoksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan (mm. s. 53) lainsoveltamisalan piirissä rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeus perustuu rekisterinpitäjän asemaan, eikä rekisterinpitäjänä toimivien viranomaisten keskinäisistä tiedonsaantioikeuksista säädetä erikseen. Suojelupoliisi katsoo, ettei esitetyllä säännöksellä ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa oikeustilaa.

Suojelupoliisin tuo esiin, että sen näkemyksen mukaan luonnoksella esitettävä luovutussäännös saattaa kuitenkin muodostua epäselväksi, koska siitä on poistettu säännöksen soveltamisalaa rajoittavat alakohdat. Suojelupoliisi katsoo, että yksityiskohtaisia perusteluita olisi tämän osalta syytä edelleen tarkentaa, viitaten esimerkiksi lakiluonnoksen s.11 esitettyihin voimassa olevan lain

perusteluihin, jonka mukaan "Rekisterinpitäjillä on hallituksen esityksen mukaan oikeus käyttää rekisteriin talletettuja tietoja lakiehdotuksessa yksilöityjä asioita hoitaessaan eikä erillistä luovutussääntöä rekisterinpitäjien välillä tapahtuvalle tietojenluovutukselle ole säädetty".

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Antti Pelttari

Ylitarkastaja

Antti Wahlroos

Liitteet -

Jakelu -

Tiedoksi -